

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

У статті розглянуто організацію навчального процесу в системі дистанційної освіти Великої Британії. Визначено роль інформаційно-комп'ютерних технологій та способів побудови процесу навчання, його технологічні засоби, дидактичне забезпечення та методика. Особлива увага акцентується на створенні навчального середовища цієї системи.

Сучасний етап інформатизації суспільства не можна уявити без уведення комп'ютерних технологій у всі ланки системи освіти, навчальні заклади та органи управління У національній доктрині розвитку освіти в ХХІ столітті зазначено, що пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційних технологій, які забезпечують доступ до мережі високоякісних баз даних, розширюють можливості до сприйняття складної інформації. Це здійснюється шляхом побудови індивідуальних навчальних програм різних рівнів складності, залежно від конкретних потреб, використання можливостей Інтернету, впровадження дистанційного навчання, випуску електронних підручників.

Прагнення України стати повноправним членом Європейської спільноти у всіх сферах суспільно-політичного життя спонукає фахівців до вивчення вітчизняного та зарубіжного освітнього досвіду. Вітчизняними науковцями досліджуються проблеми наукового забезпечення дистанційної професійної освіти (В.Е. Биков, Н.І. Михальченко, Л.А. Лещенко); організаційно-педагогічні основи дистанційної освіти за кордоном та в Україні (В. Олійник, Н. Корсунська, М. Танась, П. Таланчук, В. Шейко, О. Третьак), місце Інтернету в сучасному суспільстві, психолого-педагогічні аспекти й технології створення дистанційного курсу (В.Н. Кухаренко, Т.О. Олійник, Е.В. Рибалко, Н.Г. Сиротенко, А.Т. Петренко), можливості та перспективи дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України та за кордоном (Р. Гуревич, В. Жульківська, Т. Гусак, І. Клименко).

Розробкам дистанційного навчання (ДН) в зарубіжних країнах приділяється також належна увага в педагогічній теорії та практиці, зокрема, проблемам сучасного стану та перспективам розвитку ДН (Дж. Андерсон, Ст. Віллер, Т. Едвард, Р. Клінг), педагогічному та інформаційному забезпеченню (Н. Левинський, Дж. Мюллер, Дж. О'роурке, Д. Парріш, Р. Філіпс, Н. Хара). Тому дослідження становлення та розвитку системи дистанційної освіти у Великій Британії, яке зумовлено її традиціями і високоякісними показниками в галузі освіти, а також широким визнанням ідей британської школи дистанційного навчання, має перспективний характер.

У Великій Британії отримала національна стратегія щодо інформаційно-комунікаційних технологій, яка передбачала розвиток здатності вмілого та гнучкого їх використання, а також вироблення відповідних знань і умінь у навчальному процесі. Такий спосіб побудови процесу навчання потребує від студентів опанування набором специфічних умінь, серед яких найбільш важливими є:

- використання інформаційних джерел;
- аналізу та інтерпретації отриманої інформації;
- образного й гнучкого використання технологій;
- аргументованого опрацювання інформації;
- критичного судження;
- творчого мислення;
- приймати рішення;
- робити огляд, модифікувати й оцінювати роботу.

Такий підхід надав можливість створити базис та дидактичне підґрунтя для модифікованого та інтегрованого застосування дистанційного навчання в системі вищої освіти Великобританії. Технологія ДН містить сукупність методів, форм і засобів взаємодії зі студентами в процесі самостійного, але контрольованого засвоєння визначеного масиву знань та потребує ретельної розробки кожної складової (рис.1).

Важливе місце в системі дистанційного навчання займають технологічні засоби, які є основою інформаційних технологій. До них можна віднести:

- друковані видання;
- електронні видання та посібники;
- комп'ютерні навчальні системи;
- мультимедійний комплекс;
- аудіо- та відео навчальні матеріали;
- система тестування;
- мережева Web-версія курсу.

Рис.1 Організація навчального процесу в системі дистанційної освіти Британії.

Друковані видання (традиційні підручники, навчально-методичні посібники тощо) широко використовуються в системах дистанційної освіти (ДО), але на сучасному рівні розвитку телекомунікаційних технологій перевага надається електронним виданням, які являють собою електронний варіант друкованих навчальних матеріалів. Вони мають ряд переваг: компактність збереження в пам'яті комп'ютера або на зовнішньому магнітному носії, можливість оперативного внесення змін і передачі на великі відстані електронною поштою. Крім того, електронне видання можна легко перенести на паперовий носій. Розробка дидактичних електронних матеріалів для організації дистанційного навчання має свої особливості та створюється за такими принципами:

- навчальні посібники повинні бути складені таким чином, щоб мінімізувати звернення студента до додаткової навчальної інформації;
- необхідно додати інструкції щодо вивчення матеріалу й організації самостійної роботи;
- обов'язковими елементами в навчальному посібнику повинні бути контрольні тести, тлумачні словники, тести для самостійної перевірки знань з відповідями, тренувальні вправи.

Навчальний процес ДО має традиційну основу, ґрунтується на загально-дидактичних, але потребує виділення ряду притаманних цій системі принципів: інтерактивності, ідентифікації, педагогічної доцільності застосування нових інформаційних технологій, регламенту навчання, забезпечення відкритості й гнучкості навчання, комплексності, доступності, модульності.

У цілісній структурі дистанційного навчання можна виділити два достатньо самостійних напрями, які при потребі використовуються також і в комплексі (рис.2).

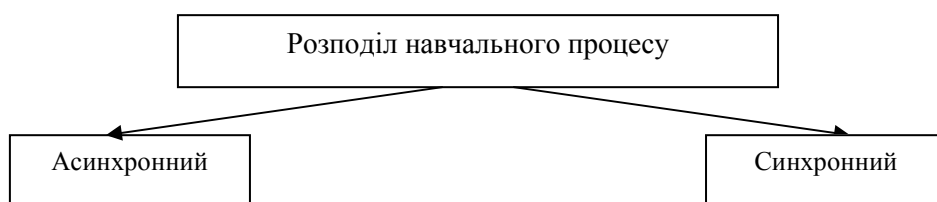

Рис.2. Специфіка побудови навчального процесу в системі ДН.

Сутністю асинхронного навчання є те, що віддалений студент, оснащений пакетом інформаційних засобів, накопичує знання, виробляє уміння й навички, а навчальний заклад періодично контролює кількість та якість засвоєного матеріалу. При такому підході слухач сам визначає темп і час навчання, може самостійно обирати носії інформації, виконувати завдання відповідно до аудиторної програми або за індивідуальним планом, а потім передавати виконану роботу тьютору для оцінювання.

Синхронне навчання полягає в тому, що умовний клас або група в синхронній взаємодії з тьютором користуються інформаційною базою та пристроєм, що виконує тестування. Під час застосування такої моделі слухачі та викладачі спілкуються в режимі реального часу через віртуальні аудиторії, використовуючи й поєднуючи різні методи передавання інформації. Зміст навчальних дисциплін поділяється на масиви, що містять основні матеріали та поняття з підручників, статей, монографій, та будується за гіпертекстовими технологіями з доданими відео лекціями [1].

Для забезпечення більшої ефективності пропонується комплекс адаптованих до системи дистанційного навчання дидактичних прийомів, які застосовуються в британській педагогіці вищої школи:

- забезпечення навчання інформаційними технологіями;
- поєднання аудиторних і поза аудиторних занять в єдиний комплекс;
- системний аналіз та оцінювання;
- методологія та методика науково-дослідного пошуку;
- проведення наукових конференцій;
- пошук та засвоєння інноваційних ідей.

Основною рисою методики дистанційної освіти є створення навчально-інформаційного середовища, що включає комп'ютерні інформаційні джерела, електронні бібліотеки, відео- і аудіо- теки, книги й навчальні посібники. Складовою частиною такої системи є слухачі та викладачі, які взаємодіють один з одним за допомогою сучасних телекомунікаційних засобів. Таке навчальне середовище надає унікальні можливості особам, що навчаються, отримати знання як самостійно так і під керівництвом персональних тьюторів, які закріплюються за кожним студентом та здійснюють науково-методичну допомогу на всіх етапах самостійної роботи. Вони пропонують конкретний навчальний план і мають можливість спостерігати за процесом роботи студента з навчальним матеріалом, контролювати хід виконання лабораторних робіт, втручатися у процес навчання, а також призначати додаткові тести, змінюючи при необхідності умови складання іспитів.

Тьютори, як правило, підключають різні комп'ютерні тренажери й дистанційно використовують їх для отримання споживачем освітніх послуг, практичних навичок роботи. Вони формують і розподіляють навчальний матеріал на масиви (кейси) – систему носіїв інформації, призначену для вирішення сукупності дидактичних задач. У традиційному навчальному процесі до них належать: слайд, запис на дошці, плакат, кінофільм, відеофільм, підручник і, нарешті, слово викладача. Вищевказаний кейс навчання дозволяє:

- диференціювати процес навчання;
- індивідуалізувати навчання;
- контролювати помилки зі зворотнім зв'язком;
- здійснювати самоконтроль і самокорекцію навчальної діяльності;
- вивільнити навчальний час за рахунок виконання комп'ютером трудомістких та рутинних обчислювальних робіт;
- здійснювати візуалізацію навчального матеріалу;
- моделювати й імітувати дослідження процесів або явищ;
- проводити лабораторні роботи з імітацією на комп'ютері реального експерименту;
- формувати вміння приймати оптимальне рішення в різних ситуаціях [2].

Дистанційна освіта у Великій Британії стала найпрогресивнішою технологією відкритої освіти, однією з переваг якої є те, що в цій системі можна розмістити будь-який курс, будь-яку навчальну програму та здійснювати дистанційне навчання через Інтернет практично у всіх сферах діяльності людини. У процесі роботи над курсом студент має можливість обмінюватись електронною поштою як із тьютором, так і з іншими студентами. І хоча групи слухачів є віртуальними, такими, що існують тільки в Інтернеті, вони зберігають всі ознаки реальних, надаючи студентам можливість консультуватися з тьютором, спілкуватися один з одним й обмінюватись досвідом. Дослідження становлення, розвитку та застосування таких технологій дистанційного навчання у Великій Британії, на наш погляд, відкриває великі перспективи для оновлення системи освіти вищої школи України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. About the OU: How does distance learning work at the OU. <http://www.open.ac.uk/new/what-is-the-ou.shtml>.
2. Kaye A. R. Computer mediated communication and distance education // Mason and Kaye Mindweave: *Communication, computers and distance education*. • Oxford: Pergamon Press, 1989. – P. 50-62.

Матеріал надійшов до редакції 20.11.2006.

Статкевич А.Г. Информационно-компьютерные технологии в системе дистанционного обучения Великобритании.

В статье рассмотрена организация учебного процесса в системе дистанционного обучения в Великобритании. Определена роль информационно-компьютерных технологий и модель построения процесса обучения, его технологические средства, дидактическое обеспечение и методика. Особенное внимание акцентируется на создании учебно-информационной среды данной системы.

Statkevych A.G. Information and Communication Technologies in the system of distance learning in Great Britain.

The article addresses the organization of academic process in the system of distance learning in Great Britain. The role of new information and communication technologies, the teaching process structure technological tools, didactic and methodology of teaching are defined. Special attention is given to the formation of distance learning environment.